

En av to tror ungdom jobber mindre enn foreldregenerasjonen. Det har de delvis rett i.

Studerer mer og jobber mindre

tekt: Jeanette Sjøberg
foto: Signe Dans

– Det passer utrolig dårlig ikke å ha jobb nå i russetiden, sier Isak Holte (18).

Feiringen er i gang for Holte og medelevene i 3. klasse på Elvebakken skole i Oslo, og selv om de ikke har russebus, er behovet for ekstra kroner helt klart til stede. Holte hadde ekstrajobb på Kiwi frem til skoleferien og krevede for mye tid. Nå har han uten hell søkt 40 jobber og er villig til å ta hva som helst.

– Jeg var 15 år da jeg begynte å jobbe og har helt klart behov for både penger og jobberfaring. Men vi opplever ofte at arbeidsgiverne velger de som er hakket eldre, sier Holte.

– Eller svensker, skyter Emma Eriksen Hirschberg (18) inn.

Tidkrevende skolearbeid
Ferske tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at yrkesaktiviteten blant unge har gått ned fra 57,7 prosent til 54,1 prosent det siste året. Nedgangen skyldes at færre unge har deltidsjobb ved siden av utdanning.

Erfaringene til de fem 3-klasseingene vi møter, er at mange av vennene enten jobber eller vil jobbe, men at mange synes det er vanskelig å få typiske servicejobber som ikke krever så mye kompetanse.

– Vi har også såpass mye skolearbeid at det er liten tid til jobb. Vi er på skolen til kl. 16 og har innleveringer eller prøver å jobbe mot, sier Aurora Sæverud (18).

Hun jobber i ferskvarerisken på Meny et par ganger i uken, for å dekke utgifter som busskort, mat og klær. Og hun sparer til å flytte for seg selv til sommeren.

I forbindelse med arbeidslivsprisen Helt Sjef, som deles ut til unge som bidrar positivt i arbeidslivet, har Norstat spurt nordmenn om de mener ungdom jobber mindre enn før, og om de mener unge er senere enn før. Undersøkelsen viser at:

● 51 prosent er helt eller delvis enig i at ungdom jobber mindre enn foreldregenerasjonen.

● 39 prosent mener helt eller delvis at ungdom er senere enn før.

Unge har fått mer fritid
Tidsbruksundersøkelsene til SSB bekrefter jobbtatagelsene. Mens 16-19-åringene bruker noe mer tid på utdanning nå enn for 30 år siden, bruker de mindre tid på inntektsgivende arbeid:

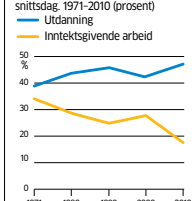
● Andelen som hadde inntektsgivende arbeid en gjennomsnittsdag sank fra 29 prosent i 1980 til 18 prosent i 2010.

Om undersøkelsen

► Undersøkelsen om ungdom og jobb er utført av Norstat for Spirit, organisasjonen Lederne og McDonalds i anledning arbeidslivsprisen Helt Sjef 2014.
► 1000 respondenter fra hele Norge.
► Arbeidslivsprisen deles ut i juni, og målet er å løfte frem ungdom som ønsker å bidra i arbeidslivet og ta lederansvar.

Bruker mindre tid til jobb

Andel 16-19-åringer som har brukt tid til ulike hovedaktiviteter en gjennomsnittsdag, 1971-2010 (prosent)

KILDE: Tidsbruksundersøkelsene, SSB

En gjennomsnittsdag beregnes ut fra alle dager i uken og alle måneder, inklusive sommerferie.

● Mens 22 prosent av jentene brukte tid på jobb en gjennomsnittsdag i 2010, gjorde kun 15 prosent av guttene det samme.

● De som jobber, bruker imidlertid mer tid på det nå enn for 30 år siden. Fra 5 timer og 25 minutter i 1980 til 7 timer og 18 minutter i 2010.

● På 90-tallet gikk ungdomsjobbing litt opp, mens det skjedde et brudd i 2000. Fra da av og frem til 2010 har tiden unge bruker på jobb gått markant ned (se grafikk).

– I den perioden har vi hatt en betydelig økning i unge som tar utdanning, det er nok hovedforklaringen, sier sosiolog og seniorrådgiver i SSB, Odd Frank Vaage.

Færre jobber for ungdom
Andre forklaringer, mener NOVA-forsker Christer Hyggen, er et arbeidsmarked i endring.

– Det var en tid da man kunne si at de skulle klippe håret og få en jobb og det faktisk var tilstrekkelig. Det er det ikke lenger. Det er færre tilgjengelige jobber for ungdom nå, og det

Emma Eriksen Hirschberg (19):
Jobb: Lørdagshjelp pluss ekstravakter på Samson. Tjener ca. 3000 kroner i måneden.
Pengebruk: Jeg sparer egentlig til å reise i Sør-Amerika og USA til neste år, men ender med å bruke altfor mye på mat, drikke og reising.

Matias Thorbjørnson Osvaldo (18):

Jobb: I kassen på Coop et par ganger i uken.
Pengebruk: – Jeg jobber egentlig for å spare til laptopen, men mye går til mat og sønn. Og så gir jeg litt til mamma. Jeg vil gjerne ta et friår etter skolen og jobbe i barnehage.

skyldes strukturendringer i det norske arbeidsmarkedet. Det er mindre behov for ufaglærte, typisk skoleungdom med liten arbeidsfaring, og kravene fra arbeidsgivere er mer spesialiserte, sier Hyggen.

– En annen hovedforklaring er økt arbeidsinnvandring. – Det er blitt større konkurranse om jobbene det er blitt

færre av. De typiske helge- og deltidsplassene norsk ungdom har pleid å ta, blir nå fylt av svensker, sier han.

At foreldrenes velstandsvest ikke gjør det like presserende for unge å ta en ekstrajobb, er en tilleggsforklaring, mener Hyggen.

– Det er blitt større konkurranse om jobbene det er blitt

Christine Warloe oppfordrer norske foreldre om å holde litt igjen med utbetaling til barna sine.

– Jeg vil anbefale foreldre å oppfordre barna til å ta en ekstrajobb ved siden av skolen. Det er slik de lærer å ta ansvar for og få kontroll over egen økonomi, sier Warloe. Hun mener foreldres økte

Isak Holte (18):

Jobb: Satt i kassen på Kiwi frem til revyarbeid på skolen tok for mye tid. Er nå på ekstrajobbakt ved siden av skolen. Ønskejobb: på en kino.
Pengebruk: – Jeg har jobbet for for å få råd til musikkutstyr. Men det gikk også mye til mat og drikke.

Are Granum (18):

Jobb: Jobber i kassen på Rema 1000 et par ganger i uken, pluss ekstravakter. Tjener 6000-7000 kroner i måneden.
Pengebruk: – Man blir fort vant til å ha penger, og jeg bruker det jeg tjener.

Aurora Sæverud (18):

Jobb: I ferskvarerisken på Meny et par ganger i uken. Tjener rundt 3000 kroner i måneden.
Pengebruk: – Jeg bor ikke hos foreldrene mine, da de bor utenfor Oslo. Derfor trenger jeg penger til en del faste utgifter som buss-kort, telefon og klær. Jeg sparer til å kunne flytte for meg selv til sommeren.

– Har vi skjemt bort ungene våre?

Thor Bændik Weider snakker både på egne vegne som tenåringsforelder og som konserndirektør i Manpower når han tror unge i dag har fått høyere forventninger til hva slags jobber de kan få.

– Vi har de siste årene sett en dreining der norsk ungdom over 18 år, i mindre grad er villige til å ta jobber innenfor eksempelvis renhold, fysisk krevende jobber eller jobber med ukurante arbeidstider. Det er ikke uvanlig at unge sier de vil ha sommerjobb, men så takker nei fordi de jo vil ha ferie hele juli, sier Weider.

Til tross for økende konkurranse om ufaglærte jobber, tror Weider foreldre må ta en del av ansvaret for å lære barna verdien av egne penger.

– Vi har nok arbeidskraft til å ta de jobbene svenske ungdom tar. Man kan spørre seg om vi foreldre ikke har skjemt bort ungene våre slik at de ikke gidder å ta servicejobber, sier Weider.

Sommerjobber på vei ut

– Det er ikke noe nytt at det er færre unge arbeid nå enn før. Den tiden er forbi der 16-åringer enten dro til sjøs eller sto med lua i hånda utenfor industriporten for å få jobb etter skolen, sier LOs ungdomsrådgiver Kent Rune Pedersen.

Flere heltidsstudenter trekker snittet ned, mener han. Men et tøffere arbeidsmarked kommer i tillegg. Dessuten er de klassiske sommerjobbene er på vei ut, mener LO-rådgiveren.

– Vi ser at det er vanskeligere for 16-20-åringene å få jobb, fordi arbeidsgiverne har større krav til kompetanse og erfaring, og det er økt konkurranse på grunn av den store arbeidsinnvandringen.

Får 13.000 jobbsøknader i året
Det står ikke på lyst eller vilje, men at det ikke finnes nok jobber spesielt for de yngste, mener Margaret Brusletto, kommunikasjons- og personaldirektør i McDonalds Norge AS.

– Vi får årlig inn ca. 13.000 jobbsøknader der de fleste er ungdom, men har bare ca. 100 stillinger ledig, sier Brusletto.

– Nå har ungdom også mulighet til å være litt mer kravstøvet, og det bør man ikke se på som negativt. Sammenliknet med resten av Europa er det lav ungdomsledighet, og unge i Norge kan i større grad være litt mer karrierebevisste når de skal finne jobb, og det er bare sunt å ha ambisjoner, sier Pedersen.

kjøpekraft drypper over på barna.

– Den kraftige veksten i foreldrenes kjøpekraft forklarer nok mye. De er i mye større grad fullt yrkesaktive enn foreldre var for 30 år siden, de har hatt god lønnsutvikling og lave renteutgifter. Når foreldrene har mer igjen i lommeboken, har noe av det gått

videre til barna slik at de ikke i like stor grad trenger å ta seg en ekstrajobb, sier Warloe.

– Men – de er jo også blitt dyrere i drift ved at det er et mye større press på utstyr og ting de skal være med på. Igjen tror jeg foreldrene betaler mer av dette også.

– Det kan nok hende det er flere «curlingforeldre» som

gir barna det de trenger, sier 3.-klassing Aurora Sæverud (18) ved Elvebakken skole.

Blir vant til pengene

– Vi får det vi trenger, men hvis vi vil ha noe ekstra må vi som regel betale det selv, sier Are Granum (18).

– Han jobber flere ganger i uken i kassen på Rema 1000,

for «å ha litt ekstra». Han tjener 6000-7000 kroner i måneden, og planen var å spare litt.

– Men man blir fort vant til å ha penger og trenger mer og mer. Det går mye til mat og drikke nå i russetiden, så det blir lite igjen etter en måned, sier Are Granum.

ja@aftenposten.no